TIETOA SP-RAHASTOYHTIÖSTÄ, SEN MENETTELYTAVOISTA JA RAHOITUSVÄLINEIDEN RISKEISTÄ

Sijoituspalvelujen tarjoajien on annettava asiakkaalle ennen rahoitusvälinettä ja sijoituspalvelua koskevan sopimuksen tekemistä riittävät tiedot itsestään ja tarjoamistaan palveluista. Tähän tiedotteeseen on koottu lainsäädännön edellyttämää ennakkotietoa Sp-Rahastoyhtiö Oy:n (myöhemmin Rahastoyhtiö) tarjoamista palveluista, palvelun kohteena olevista rahoitusvälineistä, niihin liittyvistä riskeistä, asiakasvarojen säilyttämisestä, rahoitusvälineeseen sekä palveluun liittyvistä kuluista ja palkkiosta. Kaikki ennakkotiedot, sopimusehdot ja asiakaspalvelu annetaan suomen kielellä. Tarvittaessa tietoa voidaan antaa myös ruotsin kielellä.

Rahastoyhtiö on Finanssivalvonnan myöntämä toimilupa harjoittaa seuraavia sijoituspalveluja:
1) Sijoitusrahastotoiminta
2) Sijoitusneuvonta
3) Omaisuudenhoito

Rahastoyhtiö toimii myös vaihtoehtorahastojen hoitajana. Finanssivalvonta on merkinnyt 16.2.2015 Rahastoyhtiön rekisteröidyksi vaihtoehtorahastojen hoitajaksi ylläpitämäänsä julkiseen rekisteriin. Vaihtoehtorahastoja ovat rahastoyhtiön hoitamat erikoissijoitusrahastot.

Tiedot Rahastoyhtiöstä
Sp-Rahastoyhtiö Oy
Sp-Fondbolag Ab (rinnakkaistoiminimi ruotsiksi)
Sp-Fund Management Company Ltd (rinnakkaistoiminimi englanniksi)
Säästöpankkien Varainhoito (aputoiminimi)
Sparbankens Kapitalförvaltning (aputoiminimi ruotsiksi)

Y-tunnus: 1795631-6
Osoite: Tammasaarenkatu 1, krs 4, 00180 Helsinki
Puh. +358 (0)10 436 6440
Fax. +358 (0)10 436 6449

Valvova viranomainen
Finanssivalvonta on Rahastoyhtiön ja rahastojen toimintaa valvova viranomainen. Finanssivalvonnan yhteystiedot ovat:
Postiosoite: Finanssivalvonta, PL103, 00101 HELSINKI,
Vaihde: 010 831 51
www.finanssivalvonta.fi
Finanssivalvonnan toimipaikka sijaitsee Helsingissä osoitteessa Snellmaninkatu 6.

Yhteydenpidossa käytettävät tavat
Asiakas voi olla yhteydessä Rahastoyhtiöön mm. puhelimitse, sähköisesti Säästöpankin verkkopankin tai Rahastoyhtiön nettisivujen kautta. Asiakas voi antaa rahastotoimeksiantoja asiamiesten (Säästöpankit) konttorissa tai sähköisesti Säästöpankin verkkopankin kautta Säästöpankin hyväksymien tunnisteiden avulla. Rahastoyhtiö ja sen asiamiehet ovat velvollisia tunnistamaan asiakkaansa, mikä on syytä huomioida yhteydenotoissa.

Sijoitusrahastot
Rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen ominaisuudet on kuvattu kunkin sijoitusrahaston osalta avaintietoesitteessä ja säännöissä. Avaintietoesitteestä ilmenevät myös kunkin sijoitusrahaston osalta perittävät palkkiot sekä olennaisimmat riskit.

Sijoittajalla on oikeus saada ennen rahasto-osuuden merkintää maksutta rahastoesite, avaintietoesite, vuosikertomus ja sen jälkeen ilmestynyt puolivuotiskatsaus. Nämä ovat saatavissa merkintäpaikoissa sekä internetissä osoitteessa www.sp-rahastoyhtio.fi. Rahasto-osuuksien arvot ovat saatavissa Säästöpankkien konttoreissa ja Sp-Rahastoyhtiö Oy:ssä sekä internetissä osoitteessa www.sp-rahastoyhtio.fi.

Omaisuudenhoito
Asiakas ja Rahastoyhtiö tekevät omaisuudenhoitoa koskevasta palvelusta sopimuksen, jolla asiakas antaa täydellä valtakirjalla Rahastoyhtiölle oikeuden varainhoidon piirissä olevaa omaisuutta koskeviin

sijoitustoimenpiteisiin. Sopimuksessa määritetään asiakkaan kanssa käydyissä neuvotteluissa hoidettavaksi sovittu omaisuus ja sitä koskevat sijoitustoimenpiteet ja näihin kohdistuvat rajoitukset.

Varainhoitoa koskevat palkkiot määräytyvät kulloinkin voimassa olevan hinnaston ja asiakkaan kanssa tehdyn sopimuksen sekä muutoin asiakkaille ilmoitettujen maksujen ja palkkioiden mukaan.

Raportointi
Rahasto-osuudenomistajille raportoidaan vähintään vuosittain tapahtumat ja rahastosijoituksen markkina-arvo.

Rahastoyhtiö raportoi varainhoidon asiakkaalle sovitulla tavalla ja sovituin määräajoin. Varainhoidon asiakkaalle raportoidaan vähintään kuuden kuukauden välein kauden tapahtumat, sijoitusten markkina-arvo ja arvopaperisijoitukset kauden lopun tilanteen mukaisesti.

Rahoitusvälineisiin ja sijoituspalveluihin liittyvät kulut ja palkkiot
Rahastoyhtiö perii hallinnoimiensa rahastojen merkinnöistä, lunastuksista ja hallinnoinnista rahaston kulloinkin voimassa olevan hinnaston mukaisen palkkion. Rahastokohtaiset palkkiot löytyvät kunkin rahaston avaintietoesitteestä ja kulloinkin voimassa olevasta hinnastosta.

Rahastoyhtiön tarjoamiin varainhoitopalveluihin liittyvät kulut ja palkkiot sovitaan aina asiakaskohtaisesti. Mikäli yksittäisen toimenpiteen hintaa ei ole määritelty palveluhinnastossa taikka siitä ei ole erikseen sovittu, Rahastoyhtiö on oikeutettu perimään toimenpiteen aiheuttamat kulut ja kohtuullisen palkkion.

Asiakasluokitus
Rahastoyhtiö luokittelee asiakkaansa kolmeen ryhmään: ei-ammattimainen ja ammattimainen sijoittaja sekä hyväksyttävä vastapuoli. Ei-ammattimaisella sijoittajalla on laajin sijoittajasuoja. Tähän ryhmään Rahastoyhtiö luokittelee lähtökohtaisesti esimerkiksi luonnolliset henkilöt sekä yhteisöasiakkaat, jotka eivät harjoita aktiivisesti arvopaperikauppaa tai joilla ei muutoin ole riittävää tietämystä ja kokemusta sijoitustuotteiden riskien ymmärtämiseksi. Asiakas voi tietyillä edellytyksillä pyytää luokittelun muuttamista. Tarkempia tietoja asiakasluokittelusta löytyy tämän tiedotteen liitteestä 1.

Soveltuvuuden arvioiminen
Ennen kuin Rahastoyhtiö tarjoaa asiakkaalle omaisuudenhoitoa tai sijoitusneuvontaa, on Rahastoyhtiön saatava riittävät tiedot asiakkaan sijoitustavoitteista ja riskinkantokyvystä sekä sijoituskokemuksesta ja –tietämyksestä. Rahastoyhtiö kartoittaa asiakkaan sijoitusprofiilin, jossa Rahastoyhtiö käy asiakkaan kanssa läpi edellä kuvatut selvitettävät tiedot ja analysoi sen perusteella asiakkaalle soveltuvat sijoitustuotteet ja –palvelut sekä sijoitusten hajauttamisen. Rahastoyhtiö tallentaa saamansa tiedot ja kyseiset tiedot ovat salassapitovelvollisuuden ja luovutusrajoitusten piirissä. Tarkempia tietoja soveltuvuuden arvioimisesta löytyy tämän tiedotteen liitteestä 1.

Sijoittajien korvausrahasto
Rahastoyhtiö toimii Sijoittajien korvausrahaston jäsenenä. Sijoittajien korvausrahasto kattaa täyden valtakirjan varainhoidon, mutta ei sijoitusrahastotoimintaa eli sijoitusrahastojen osuudenomistajat eivät kuulu Sijoittajien korvausrahaston suojan piiriin.

Asiakasvarat
Rahastoyhtiön asiakkaiden rahasto-osuudet säilytetään Rahastoyhtiön ylläpitämässä rahasto-osuusrekisterissä Suomessa. Sijoitusrahastoissa oleva varallisuus pidetään erillään Rahastoyhtiön varallisuudesta eikä sijoitusrahastojen varallisuutta voida siten käyttää Rahastoyhtiön omien vastuiden kattamiseen. Rahastoyhtiön rahastojen merkintätileillä olevat asiakkaiden rahavarat säilytetään kunkin rahaston omalla merkintätilillä, erillään rahastoja hallinnoivan Rahastoyhtiön varoista.

Asiakkaiden ulkomaiset rahasto-osuudet säilytetään kunkin rahastoyhtiön ylläpitämässä rekisterissä siinä maassa, johon kyseinen sijoitusrahasto on rekisteröity. Rahasto-osuudet säilytetään joko asiakkaiden lukuun avatulla tai Rahastoyhtiön nimissä olevalla yhteistilillä.

Varainhoitoasiakkaiden ja Rahastoyhtiön välinen rahaliikenne kulkee asiakkaille avattavan asiakasvaratilin kautta. Asiakasvaratili on sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 52 §:n mukainen tili, joka on tarkoitettu säilyttämistä, sijoittamista, muuta varainhoitoa taikka omaisuuden myynnistä saatujen varojen säilyttämistä varten. Rahastoyhtiö säilyttää asiakasvaratilillä olevat varat talletuspankissa tai ulkomaisen luottolaitoksen

Suomessa olevassa sivukonttorissa asiakkaan nimissä asiakasvaratilillä. Tiliehtojen kuittaamattomuussopimuksen mukaan tilinpitäjäpankki ei voi käyttää asiakasvaratilillä olevia varoja Rahastoyhtiöllä olevien saataviensa kuittaamiseen. Omassa kirjanpidossaan Rahastoyhtiö pitää asiakasvaratilillä olevat varat erillään omista varoistaan.

Asiakkaan kotimaiset arvopaperit säilytetään turvallisesti ja erillään Rahastoyhtiön ja sen rahastojen arvopapereista. Rahastoyhtiön asiakkaiden Suomen arvo-osuusjärjestelmässä olevat arvo-osuudet säilytetään kunkin asiakkaan nimissä olevalla arvo-osuustilillä Skandinaviska Enskilda Banken (publ.) Ab, Helsingin sivukonttorin ylläpitämässä arvo-osuusrekisterissä.

Rahastoyhtiön asiakkaiden ulkomaiset arvopaperit ja arvo-osuudet säilytetään Skandinaviska Enskilda Banken (publ.) Ab, Helsingin sivukonttorin valitsemassa koti- tai ulkomaisessa säilytysyhteisössä (alisäilyttäjä) ja niitä saatetaan hallita moniportaisessa ketjussa: yllä mainitun säilytysyhteisön alisäilyttäjät voivat edelleen säilyttää arvopapereita ja arvo-osuuksia omilla alisäilyttäjillään. Asiakkaan on syytä huomioida, että ulkomaisten arvopaperien säilytyksessä yleisesti käytettävään yhteistilijärjestelyyn liittyy Asiakkaan kannalta vaikeasti ennakoitavissa olevia riskejä. Arvopaperien säilytys saattaa lisäksi olla järjestetty moniportaisesti. Ulkomailla pidettävään säilytykseen sovelletaan ulkomaista lakia ja ulkomaisia sääntöjä.

Asiakkaiden kotimaiset, ei arvo-osuusmuotoiset arvopaperit (esim. yritystodistukset ja kuntatodistukset) säilytetään niitä välittäneissä pankeissa.

Rahastoyhtiön pantti- ja pidätysoikeus asiakkaan sijoitustuotteisiin ja rahavaroihin
Rahastoyhtiöllä voi olla varainhoitoon liittyvien sopimusehtojen nojalla pantti- ja/tai pidätysoikeus asiakkaan sijoitusomaisuuteen Rahastoyhtiön saatavien kattamiseksi.

Riskit
Sijoitustoimintaan liittyy aina taloudellisia riskejä. Asiakkaan tulee tarkoin perehtyä rahoitusvälineen, tarjottavaan palveluun sekä sijoitusmarkkinoihin ennen sijoituspäätöksen tekemistä. Sijoitusriski on yleensä sidoksissa sijoituksen odotettuun tuottoon. Mitä suurempaa tuottoa tavoitellaan, sitä suuremman riskin on oltava valmis hyväksymään. Riskit ovat erilaisia sijoitustuotteesta ja -palvelusta riippuen. Tarkempia tietoja rahoitusvälineiden ja -palveluiden riskeistä löytyy rahastoesitteestä ja tämän tiedotteen liitteestä 2.

Asiamiehen ja sidonnaisasiamiehen käyttö
Rahastoyhtiö käyttää palvelun tarjoamisessa asiamiehiä. Sen sijaan Rahastoyhtiö ei käytä sidonnaisasiamiehiä.

Luotettava hallinto ja eturistiriidat
Eturistiriidalla tarkoitetaan poikkeuksellista sijoituspalvelun tarjoamiseen liittyvää tilannetta esimerkiksi asiakkaan ja Rahastoyhtiön välillä, mihin saattaa liittyä asiakkaan etuihin kohdistuva merkittävä riski. Eturistiriita voi syntyä myös Rahastoyhtiön ja sen henkilökunnan tai kahden rahastoyhtiön asiakkaan välille. Rahastoyhtiöllä on käytössä hallituksen hyväksymät toimintaperiaatteet eturistiriitatilanteiden ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi. Toimintaperiaatteissa on kuvattu ne menettelytavat, joita Rahastoyhtiö käyttää ja ylläpitää sen estämiseksi, että eturistiriitatilanteet vahingoittaisivat asiakkaiden etua.

Kannustimet
Kannustimet ovat osa vakiintunutta, alalla noudatettavaa liiketoimintamallia. Rahastoyhtiö voi vastaanottaa ja antaa erilaisia kannustimiksi luokiteltuja palkkioita, maksuja ja muita etuisuuksia eri yhteistyökumppaneilta ja muilta kolmansilta osapuolilta. Rahastoyhtiön hallitus päättää periaatteet, joiden mukaan Rahastoyhtiö voi maksaa kannustimia kolmansille osapuolille. Kannustimet eivät saa vaikuttaa valintatilanteissa siten, että jotain yhteistyökumppania tai kolmatta osapuolta suositaan saatujen kannustimien vuoksi. Kaikkien valintojen perustana on asiakkaiden etu, joka on perusteltavissa. Asiakkaan etu voidaan katsoa syntyvän joko suoraan tai epäsuorasti, kokonaisvaikutuksen perusteella.

Tieto puhelujen nauhoittamisesta ja tallentamisesta
Rahastoyhtiöllä voi nauhoittaa ja tallentaa asiakkaan kanssa käytävät puhelut. Rahastoyhtiöllä on oikeus käyttää puhelutallenteita asiakaspalvelun kehittämiseen, riskienhallinnallisiin tarkoituksiin sekä todisteena mahdollisten riitaisuuksien ratkaisemiseksi.

Verot
Sijoittajan tulee kiinnittää huomiota siihen, että rahoitusvälineiden ostamiseen, omistukseen ja myymiseen liittyy veroseuraamuksia. Sijoittajan tulee huolehtia riittävien verotusta koskevien tietojen hankkimisesta jo

ennen sijoituspäätösten tekoa. Sijoittajan tulee huomata, että verokohtelu määräytyy kunkin asiakkaan yksilöllisten olosuhteiden mukaan ja verokannat ja muut verotusta koskevat seikat voivat muuttua. Rahastoyhtiö ei vastaa verolainsäädännössä, oikeus- tai verotuskäytännössä tapahtuvista muutoksista eikä näiden mahdollisten muutosten huomioon ottamisesta. Tarkempaa tietoa on saatavilla Verohallinnon osoitteessa www.vero.fi. Lisätietoja antavat myös verotoimistot.

Asiakaspalaute
Rahastoyhtiö on määritellyt ohjeistuksen ja menettelytavat asiakaspalautteen ja -valitusten käsittelyyn. Ohjeiden ja menettelytapojen tavoitteena on, että asiakkailta saatu palaute käsitellään johdonmukaisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla voimassaolevien säädösten mukaisesti. Asiakas voi antaa palautetta ottamalla yhteyttä Rahastoyhtiön asiamiehenä toimivan Säästöpankin konttoriin, omaan varainhoitajaansa tai muuhun yhteyshenkilöön Rahastoyhtiössä. Palautetta voi antaa myös Rahastoyhtiön internet-sivujen kautta.

Asiakasvalitukset pyritään ensisijaisesti käsittelemään asiakkaan yhteydenoton yhteydessä. Tavoitteena on, että asiakasvalitukset käsiteltäisiin ja niihin vastattaisiin mahdollisimman nopeasti. Asiakaspalautteet ja -valitukset sekä niiden käsittelyyn liittyvät toimenpiteet taltioidaan jälkiseurannan mahdollistamiseksi. Myös Rahastoyhtiön johdolle raportoidaan säännöllisesti saadusta asiakaspalautteesta.

Erimielisyyksien ratkaisu ja tuomioistuimen ulkopuoliset oikeussuojamenettelyt
Rahastosijoituksiin liittyvissä kysymyksissä asiakkaan tulee ensisijaisesti ottaa yhteyttä Rahastoyhtiön asiamiehenä toimivan Säästöpankin konttoriin. Jos Rahastoyhtiön ja asiakkaan välillä syntyy rahastosijoituksiin liittyvää erimielisyyttä, josta ei päästä keskenään neuvotellen ratkaisuun, asiakas voi kääntyä Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan puoleen saadakseen sieltä palveluihin liittyvää tietoa sekä tarvittaessa saattaa erimielisyydet Arvopaperilautakunnan käsiteltäväksi. Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan yhteystiedot ovat: Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Porkkalankatu 1, 00180 Helsinki. Sähköposti info@fine.fi puh. (09) 6850 120. Lisätietoja ja yhteydenottolomake osoitteessa www.fine.fi.

Varainhoitoon liittyvissä kysymyksissä asiakkaan tulee olla yhteydessä ensisijaisesti omaan varainhoitajaan. Rahastojen tai sijoitusneuvonnan osalta asiakas saa palvelua soittamalla asiakasneuvontaan, puhelin +358 (0)10 436 6440, tai käymällä Säästöpankin konttorissa tai olemalla yhteydessä sähköisesti Säästöpankin verkkopankin kautta Säästöpankin hyväksymien tunnisteiden avulla.

Liite 1

SIJOITUSPALVELUN TARJOAMISESSA NOUDATETTETTAVISTA ASIAKASLUOKITTELUUN, TIEDONANTOVELVOLLISUUTEEN JA SELONOTTOVELVOLLISUUTEEN LIITTYVISTÄ MENETTELYTAVOISTA

1. YLEISTÄ ASIAKKAIDEN LUOKITTELUSTA

Sijoituspalveluita koskevan lainsäädännön mukaan omaisuudenhoitajan, sijoitus- ja oheispalveluntarjoajan on ilmoitettava asiakkaalle tämän luokittelusta ei-ammattimaiseksi asiakkaaksi, ammattimaiseksi asiakkaaksi tai hyväksyttäväksi vastapuoleksi. Luokittelu tapahtuu suoraan lain nojalla ja arvopaperimarkkinalaki sisältää yksityiskohtaiset määräykset luokitteluun vaikuttavista tekijöistä. Asiakkaan luokittelulla on vaikutusta sijoittajansuojan laajuuteen sekä sovellettavaksi tuleviin menettelytapasääntöihin.
Ammattimaisella asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa palveluntarjoajalle muutoksista, jotka voivat vaikuttaa asiakkaan luokitteluun.

2. HAKEMUS TULLA LUOKITELLUKSI TOISESSA ASIAKASLUOKASSA

Asiakkaalla on oikeus hakea palveluntarjoajan tekemän asiakasluokittelun muuttamista. Luokittelun muuttamista koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti. Luokittelun muuttamisella voi olla vaikutusta sijoittajansuojaan ja menettelytapasäännösten soveltamiseen.

Ammattimaista asiakasta voidaan tämän hakemuksesta kohdella ei-ammattimaisena asiakkaana tai hyväksyttävänä vastapuolena. Myös ei-ammattimaiseksi asiakkaaksi luokiteltu asiakas voi hakemuksesta tulla kohdelluksi ammattimaisena asiakkaana. Hyväksyttäväksi vastapuoleksi luokiteltu asiakas voi hakemuksesta tulla kohdelluksi ammattimaisena tai ei-ammattimaisena asiakkaana. Palveluntarjoaja harkitsee tapauskohtaisesti luokittelun muuttamisen edellytyksiä ja sitä hyväksyykö se asiakkaan hakemuksen.

Ammattimaisella asiakkaalla on velvollisuus pyytää ei-ammattimaisen asiakkaan kohtelua, jos asiakas katsoo, ettei sillä ole riittävää kokemusta ja tietämystä arvioida tai hallita palveluun tai liiketoimeen liittyviä riskejä.

3. LUOKITTELUN VAIKUTUKSET SIJOITTAJAN SUOJAAN

Sijoittajien korvausrahasto kattaa täyden valtakirjan varainhoidon, mutta ei sijoitusrahastotoimintaa eli sijoitusrahastojen osuudenomistajat eivät kuulu Sijoittajien korvausrahaston suojan piiriin.

4. LUOKITTELUN VAIKUTUS SOVELLETTAVIIN MENETTELYTAPAVAATIMUKSIIN

Ei-ammattimainen asiakas
Ei-ammattimaiselle asiakkaalle on annettava ennen kirjallisen sopimuksen tekemistä sopimuksen ehdot ja riittävät tiedot palveluntarjoajasta sekä tarjottavasta palvelusta. Myös tiedoissa tapahtuneista olennaisista muutoksista on ilmoitettava. Tiedot on annettava pysyvällä tavalla siten, että asiakas voi tulostaa tai tallentaa ne. Tiedot voidaan antaa myös palveluntarjoajan verkkosivuilla, mikäli asiakas on antanut tähän suostumuksensa.

Asianmukaisuuden arvioiminen:
Tarjotessaan toimeksiantojen välittämistä ei-ammattimaiselle asiakkaalle palveluntarjoajan on pyydettävä asiakkaalta tiedot tämän kyseistä rahoitusvälinettä tai sijoituspalvelua koskevasta sijoituskokemuksesta ja –tietämyksestä voidakseen arvioida, onko rahoitusväline tai palvelu asiakkaan kannalta asianmukainen. Palveluntarjoajalla on oikeus luottaa asiakkaan antamiin tietoihin.

Mikäli palveluntarjoaja katsoo, ettei rahoitusväline tai palvelu ole asiakkaan kannalta asianmukainen, on palveluntarjoajan ilmoitettava tästä asiakkaalle. Palveluntarjoajan on myös kerrottava asiakkaalle, mikäli se ei voi arvioida rahoitusvälineen tai palvelun asianmukaisuutta asiakkaalle siitä syystä, että asiakas ei ole antanut kaikkia arvioinnin perusteeksi tarvittavia tietoja. Jos kyse on asiakkaan aloitteesta tapahtuvasta laissa tarkoitetun yksinkertaiseen rahoitusvälineeseen liittyvän toimeksiannon toteuttamisesta tai välittämisestä asianmukaisuusarviointia ei tarvitse tehdä.

Soveltuvuuden arvioiminen:
Palveluntarjoajan, joka tarjoaa sijoitusneuvontaa ja omaisuudenhoitoa, on hankittava ennen sijoituspalvelun tarjoamista riittävät tiedot asiakkaan taloudellisesta asemasta, kyseistä sijoituspalvelua tai rahoitusvälinettä koskevasta sijoituskokemuksesta ja - tietämyksestä sekä sijoitustavoitteista, jotta se voi suositella asiakkaalle soveltuvia rahoitusvälineitä tai palveluita. Palveluntarjoajalla on oikeus luottaa asiakkaan antamiin tietoihin.

Palveluntarjoajan tulee edellä hankkimiensa tietojen valossa arvioida vastaako annettava neuvo tai tarjottava palvelu asiakkaan sijoitustavoitteita, kykeneekö asiakas kantamaan taloudellisesti mahdollisen riskin ja onko asiakkaalla tarvittavat sijoituskokemus ja -tietämys riskien ymmärtämiseksi suositeltuun toimeen.

Jos palveluntarjoaja ei saa riittäviä tietoja, se ei saa suositella asiakkaalle kyseistä sijoituspalvelua tai rahoitusvälinettä. Palveluntarjoaja voi itse arvioida, minkä merkityksen antaa sille, ettei asiakas anna kaikkia soveltuvuuden arvioimiseksi tarvittavia tietoja.

Ammattimainen asiakas
Ammattimaiselle asiakkaalle on annettava yleiskuvaus palvelun kohteena olevien rahoitusvälineiden luonteesta ja niihin liittyvistä tyypillisistä riskeistä, jos se on tarpeellista ottaen huomioon kyseisen asiakkaan sijoituskokemus.

Soveltuvuuden arvioiminen:
Palveluntarjoajan, joka tarjoaa sijoitusneuvontaa ja omaisuudenhoitoa, on hankittava ennen sijoituspalvelun tarjoamista riittävät tiedot asiakkaan taloudellisesta asemasta sekä sijoitustavoitteista, jotta se voi suositella asiakkaalle soveltuvia rahoitusvälineitä tai palveluita. Palveluntarjoajalla on oikeus luottaa asiakkaan antamiin tietoihin.

Palveluntarjoajan tulee edellä hankkimiensa tietojen valossa arvioida vastaako annettava neuvo tai tarjottava palvelu asiakkaan sijoitustavoitteita.

Jos palveluntarjoaja ei saa riittäviä tietoja se ei saa suositella asiakkaalle kyseistä sijoituspalvelua tai rahoitusvälinettä. Palveluntarjoaja voi itse arvioida minkä merkityksen antaa sille, ettei asiakas anna kaikkia soveltuvuuden arvioimiseksi tarvittavia tietoja.

Hyväksyttävä vastapuoli
Hyväksyttävä vastapuoli voi pyytää palveluntarjoajalta kirjallisesti, että sijoittajan suojaksi tarkoitettuja menettelytapasäännöksiä sovellettaisiin sen kanssa tehtäviin liiketoimiin joko yleisesti tai yksittäisen liiketoimen osalta. Palveluntarjoaja harkitsee tapauskohtaisesti suostuuko se esitettyyn pyyntöön. Muissa tapauksissa menettelytapasäännökset ja sijoittajan suojaa koskevat säännökset eivät sovellu hyväksyttäviin vastapuoliin.

Liite 2

TIETOA RAHOITUSVÄLINEISTÄ JA NIIDEN RISKEISTÄ

RISKEISTÄ YLEISESTI

Rahoitusvälineistä voi saada tuottoa osingon muodossa (osakkeet ja rahastot) tai korkoa (korkoa tuottavat rahoitusvälineet). Tämän lisäksi rahoitusvälineen hinta (kurssi) voi nousta tai laskea sijoitusajankohdan hintaan verrattuna.

Sijoittaja pyrkii pääsääntöisesti positiiviseen kokonaistuottoon eli sellaiseen, joka mieluiten tuottaa mahdollisimman korkean voiton. On olemassa myös riski, että kokonaistuotto on negatiivinen, jolloin sijoituksesta aiheutuu tappiota. Tuotto voi jäädä tällöin kokonaan saamatta ja sijoitettu pääoma voidaan jopa menettää.

Eri rahoitusvälineiden tappioriskit vaihtelevat, joten myös matalan riskin sijoitusstrategioihin sisältyy epävarmuustekijöitä. Tiettyyn tuotteeseen tai transaktioon liittyvät riskit määräytyvät tuotteen juoksuajan sekä osapuolia koskevien olosuhteiden tai osapuolten välisten suhteiden perusteella. Vaikuttavia tekijöitä ovat myös sijoittajien tarpeet ja tavoitteet, tapa, jolla sijoitus tehdään tai sitä tarjotaan, myydään tai sillä käydään kauppaa, liikkeeseenlaskijan toimintamaa tai kotipaikka, salkun sijoitusten hajautus tai keskittäminen (esimerkiksi eri valuuttoihin, arvopapereihin, maahan tai liikkeeseenlaskijaan sijoitettu summa), transaktion monimutkaisuus ja vipuvaikutus. Rahoitusvälineen sijoitukseen liittyvä mahdollisuus voittoon on yleensä yhteydessä tappioriskiin. Mitä pidempi sijoituksen omistusaika on, sitä suurempi on sekä voiton että tappion mahdollisuus.

Sijoitukset rahoitusvälineisiin sisältävät aina taloudellisen riskin. Asiakas vastaa itse riskistä, ja asiakkaan on siksi hankittava tietoa rahoitusvälineisiin liittyvistä ehdoista, joita löytyy yleisistä ehdoista, esitteistä, säännöistä tai vastaavista, sekä rahoitusvälineiden ominaisuuksista ja niihin liittyvistä riskeistä. Asiakkaan on syytä myös seurata sijoituksiaan. Tämä pätee myös silloin, jos asiakas on sijoituksensa yhteydessä saanut yksilöllistä neuvontaa tai on omaisuudenhoitoasiakas.

Asiakkaan on myös tärkeätä ottaa huomioon se riski, joka liittyy rahoitusvälineiden kaupankäyntiin muulla markkinapaikalla kuin säännellyillä markkinoilla, koska niillä asetetut vaatimukset ovat yleensä säänneltyjen markkinoiden vaatimuksia alhaisemmat.

RISKIMUOTOJA

Sijoituksen yhteydessä sekä omistusaikana jatkuvasti tehtävään riskinarviointiin liittyy joukko erilaisia riskimuotoja ja muita tekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon ja joiden merkitys tulee punnita. Alla on muutaman tavallisimman riskimuodon lyhyt kuvaus.

Markkinariski – riski siitä, että ne markkinat joilla sijoitus on, esimerkiksi Suomen osakemarkkinat heikkenevät kokonaan tai osittain. Markkinariskejä ovat korko-, osake-, valuutta- tai muu hintariski.

Korkoriski – riski siitä, että rahoitusväline, johon sijoitus on tehty menettää arvoaan, koska markkinakorko muuttuu. Korkoriski vaikuttaa mm. joukkovelkakirjalainojen arvoon suoremmin kuin osakkeiden arvoon, joten se on merkittävä riski joukkovelkakirjoihin sijoittaneille.

Luottoriski – esimerkiksi liikkeeseenlaskijan tai vastapuolen riittämättömästä maksukyvystä aiheutuva riski.

Selvitysriski – riski, että vastapuoli ei toimita arvopaperia (tai sen arvoa) sovittujen ehtojen mukaisesti toisen vastapuolen jo täytettyä omat sopimusvelvoitteensa. Selvitysriski on suuri valuuttatransaktioissa ja valuutanvaihtosopimuksissa, koska käteismaksut voidaan suorittaa eri aikoina ja selvittää eri aikavyöhykkeissä.

Hintavolatiliteettiriski – riski siitä, että rahoitusvälineen kurssissa/hinnassa tapahtuu suuria heilahduksia, vaikuttaa sijoitukseen negatiivisesti.

Kurssiriski – riski, että rahoitusvälineen kurssi/hinta laskee.

Veroriski – riski siitä, että verosäännöt ja/tai verokannat ovat epäselvät tai että ne muuttuvat.

Valuuttariski – riski siitä, että se ulkomainen valuutta, johon omistus on sidottu (esimerkiksi rahasto-osuudet sellaisessa rahastossa, joka sijoittaa amerikkalaisiin, dollareissa noteerattuihin arvopapereihin), heikkenee.

Vipuvaikutusriski – johdannaissopimuksen rakenne, joka aiheuttaa riskin siitä, että johdannaissopimuksen kohde-etuuden hintakehitys vaikuttaa suuresti johdannaissopimuksen kurssiin/hintaan.

Lakiin liittyvä riski – riski siitä, että sovellettavat lait ovat epäselvät tai että ne muuttuvat.

Yhtiöön liittyvä riski – riski siitä, että tietty yhtiö menestyy odotettua heikommin tai että sitä kohtaa kielteinen tapahtuma, jolloin yhtiöön liittyvien rahoitusvälineiden arvo heikkenee.

Alaan liittyvä riski – riski siitä, että tietty ala menestyy odotettua heikommin tai että sitä kohtaa kielteinen tapahtuma, jolloin alan yhtiöihin liittyvien rahoitusvälineiden arvo heikkenee.

Likviditeettiriski – riski siitä, että rahoitusvälinettä ei voi myydä tai ostaa tiettynä ajankohtana, koska sen vaihtuvuus on alhainen.

RAHASTOT JA RAHASTO-OSUUDET

Sijoitusrahasto kerää sijoittajien pääoman yhteen ja sijoittaa sen etukäteen määritetyn sijoitustavoitteen mukaisesti. Sijoitusrahastoja hallinnoivat rahastoyhtiöt, jotka noudattavat toiminnassaan niitä koskevia lakeja ja sääntöjä ja joiden toimintaa valvoo Finanssivalvonta. Rahastoyhtiö sijoittaa keräämänsä pääoman säännöissään määritetyllä tavalla erilaisiin arvopapereihin (yleensä osakkeisiin tai joukkovelkakirjoihin). Sijoitusrahastoon sijoittaminen tarkoittaa sitä, että asiakas ostaa sijoitusrahaston osuuksia ja hänestä tulee näin rahaston osuudenomistaja. Useimmissa sijoitusrahastoissa sijoittajat voivat lunastaa omistuksensa milloin tahansa. Lunastussäännöt on selostettu tarkemmin rahaston säännöissä ja rahastoesitteessä.

Rahastojen ominaisuuksia

Rahastot voi jakaa kolmeen pääluokkaan: tavallisiin sijoitusrahastoihin, erikoissijoitusrahastoihin ja vaihtoehtorahastoihin.

Sijoitusrahastot
Sijoitusrahastoja sääntelee sijoitusrahastolaki, jossa määritellään esimerkiksi mihin sijoitusrahastot saavat sijoittaa ja miten varat pitää hajauttaa eri sijoituskohteisiin. Finanssivalvonta vahvistaa sijoitusrahastojen säännöt. Nämä rahastot ovat sijoitusrahastodirektiivin mukaisia sijoitusrahastoja eli UCITS-rahastoja.

Erikoissijoitusrahastot
Erikoissijoitusrahastoiksi kutsutaan rahastoja, jotka poikkeavat sijoitusrahastolain mukaisesta riskin hajauttamisen periaatteesta. Kun tavallisessa sijoitusrahastossa tulee olla vähintään 16 eri sijoituskohdetta, erikoissijoitusrahastossa kohteita voi olla vähemmän. Rahaston nimestä on selvittävä, että se on erikoissijoitusrahasto.

Finanssivalvonta on vahvistanut erikoissijoitusrahastojen säännöt. Maaliskuussa 2014 astui voimaan laki vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista, minkä vuoksi Finanssivalvonta ei enää vahvista erikoissijoitusrahastojen sääntöjä. Nämä rahastot kuuluvat jatkossa vaihtoehtorahastojen joukkoon.

Vaihtoehtorahastot
Vaihtoehtorahastot ovat rahastoja, jotka voivat sijoittaa lähes mihin tahansa. Niiden sijoitustoimintaa ei ole säännelty, sen sijaan laki vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista määrittelee miten toiminta on järjestettävä ja mitä tietoja sen on annettava viranomaisille ja sijoittajille. Suomessa ei-ammattimaisille sijoittajille saa tarjota vaihtoehtorahastoja, jos rahaston hoitajalla on toimilupa sekä rahastosta on laadittu avaintietoesite. Finanssivalvonta ei vahvista vaihtoehtorahastojen sääntöjä. Vaihtoehtorahastoja voivat olla esim. hedge-, kiinteistö-, pääoma-, hyödyke- tai infrastruktuurirahastot.

Rahastoja luokitellaan myös sijoituskohteen mukaan

Rahastot luokitellaan usein sijoituskohteidensa mukaan. Sijoitusrahastoja on monentyyppisiä riippuen sijoitusrahaston sijoituspolitiikasta. Erityyppisiä sijoitusrahastoja ovat esimerkiksi korkorahastot,

osakerahastot, yhdistelmärahastot, rahastojen rahastot, alueelliset rahastot, toimialarahastot, hedge-rahastot, indeksirahastot ja kansainväliset rahastot.

Rahaston riskitaso riippuu rahaston sijoitusstrategiasta ja siten sijoituskohteista. Jotkin sijoitustuotteet ovat riskialttiimpia kuin toiset. Esimerkiksi osakkeisiin ja rahamarkkinavälineisiin sijoittaviin rahastoihin vaikuttavat markkinahintojen ja lainsäädännön muutokset, taloudellinen tilanne sekä epäsuotuisat poliittiset ja taloudelliset tekijät. Myös korko- ja suhdannevaihtelut sekä verosäännöt ja lait voivat vaikuttaa sijoituksen tuottoon. Ulkomaisiin yhtiöihin, high yield -lainoihin, kehittyville markkinoille sijoittaviin rahastoihin, voimakkaan kasvun rahastoihin, hajauttamattomiin/keskitettyihin rahastoihin ja pienten sekä keskisuurten yritysten osakkeisiin tehtäviin sijoituksiin liittyy lisäksi joitakin riskejä, joita on käsitelty avaintietoesitteessä sekä rahastoesitteessä. Joukkovelkakirjalainasijoituksiin kohdistuu korkoriski; toisin sanoen koron noustessa joukkovelkakirjojen hinta ja siten myös pitkän koron rahaston arvo voi laskea ja sijoittaja menettää sijoittamansa pääoman arvon.

Sijoitusrahastoissa voi olla sekä tuotto että kasvuosuuksia. Sijoitusrahaston tuotto allokoidaan ja maksetaan tuotto-osuuksien omistajille. Jos kyse on kasvuosuuksista, ei kasvuosuuksien osuudenomistajille makseta tuottoa, vaan kasvuosuuksille kuuluva tuotto lisätään kasvuosuuksien arvoon, ja uudelleen sijoitetaan kasvuosuuksien arvon kasvattamiseksi.

Ennen sijoituspäätöksen tekemistä sijoittajan on syytä tutustua rahastoesitteeseen, avaintietoesitteeseen sekä sijoitusrahaston sääntöihin, joista sijoittaja saa lisätietoja rahastosta ja sen riskeistä.

Pitkän koron rahastot
Pitkän koron rahastoilla ei ole kiinteää maturiteettia tai määriteltyä koronmaksuaikataulua, koska kohde-etuutena olevia joukkovelkakirjalainoja ostetaan ja myydään toissijaisilla markkinoilla jatkuvasti. Tämän vuoksi pitkän koron rahastot ovat erityisen herkkiä kokonmuutosten vaikutuksille joukkovelkakirjalainojen hintoihin.

Pitkän koron rahastojen tuotto-odotukset määräytyvät paljolti korkojen kehityksen mukaan. Korkojen noustessa joukkovelkalainakirjojen arvo laskee, mikä puolestaan vaikuttaa rahaston tuottoon. Korkoriski on helpompi ymmärtää, jos tietää, mitä duraatio tarkoittaa. Duraatio on yksinkertaisesti tapa mitata pitkän koron rahaston herkkyyttä korkojen muutoksille. Pitkä duraatio tarkoittaa sitä, että rahasto on herkkä muutoksille.

Vaikka useimmat pitkän koron rahastot hajauttavat luottoriskiä, on silti syytä muistaa, että rahaston painotettu keskimääräinen luottoluokitus vaikuttaa rahaston volatilateettiin. Luottoluokitukseltaan alhaisten joukkovelkakirjalainojen tuotto-odotus on korkea, mutta niiden volatiliteetti on suurempi. Joukkovelkakirjalainoja, joilla on hyvin alhainen sijoitusluokitus tai ei minkäänlaista luokitusta, kutsutaan myös roskalainoiksi. Niiden volatiliteetti on usein hyvin suuri. Joidenkin pitkän koron rahastojen volatiliteetti voi olla pienempi kuin osake- tai yhdistelmärahastojen, mutta samalla niiden tuottopotentiaali on yleensä vastaavasti pienempi. Niihin kohdistuu tappioriski esimerkiksi siinä tapauksessa, että joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskija ei pysty maksamaan lainaa takaisin tai korkojen muutokset muuttavat joukkovelkakirjojen hintaa.

Yhdistelmärahasto
Yhdistelmärahasto sijoittaa varoja osakkeisiin, joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinavälineisiin (käteinen) määritettyjen tavoitteiden mukaisesti. Yhdistelmä- eli hybridirahastot yhdistävät kasvu- ja tuottotavoitteet sijoittajia varten tekemällä sijoituksia sekä osakkeisiin että joukkovelkakirjalainoihin. Hajauttamalla sijoitukset rahasto voi suojautua osakemarkkinoiden laskusuhdanteiden vaikutuksilta. Toisaalta sen tuotto-odotus on pienempi kuin esimerkiksi puhtaan osakerahaston tuotto markkinoiden nousukaudella.

Yhdistelmärahaston riskit ovat varsin pienet, koska osake-, joukkovelkakirjalaina- ja käteissijoitusten riskitaso on erilainen. Yhdistelmärahastoihin kohdistuva riski määräytyy sijoituskohteiden suhteellisen osuuden ja keskinäisten vaikutusten mukaan.

Osakerahasto
Osakerahastot sijoittavat varoja pääasiassa osakkeisiin. Sijoituskohteiksi pyritään valitsemaan osakkeita, joiden tuotto on pitkällä aikavälillä yleensä ollut keskimääräistä parempi, mutta osakkeiden kurssivaihtelu on usein ollut suurempi kuin joukkovelkakirjalainojen ja muiden korkosijoitusten.

Osakerahastot voivat olla herkkiä vaihtelulle, ja osakkeiden hinnat voivat muuttua merkittävästi suuntaan tai toiseen päivätasolla. Kaikkiin osakerahastoihin kohdistuu riskejä, jotka aiheutuvat esimerkiksi osakkeita liikkeeseen laskeneiden yhtiöiden taloudellisesta tilasta sekä yleisestä talous- ja markkinatilanteesta.

Eri osakelajeihin liittyy erilaisia riskejä. Esimerkiksi pieniin tai keskisuuriin yrityksiin sijoittaviin rahastoihin kohdistuu ylimääräinen riski, koska sijoitusten tuottoa ei voi ennakoida. Yritykset voivat kärsiä merkittäviä tappioita, joiden seurauksena osakekurssit voivat vaihdella. Myös toimialarahastoihin liittyy riskejä, koska sijoitukset keskittyvät tiettyyn markkinoiden osaan. Osakerahaston arvoon vaikuttavia riskejä ovat lisäksi sijoituskohteena olevia yrityksiä koskevat uutiset, talouden kehitys ja korkojen muutokset, samoin hintavaihtelu, markkinamekanismien muutokset ja ulkoiset tekijät, jotka voivat aiheuttaa muutoksia osakekursseihin.

Hedge-rahastot
Hedge-rahastot käyttävät riskialttiita tekniikoita, kuten lainanottoa, lyhyeksimyyntiä, velkavivun käyttöä, automatisoituja kaupankäyntimenetelmiä, vaihtosopimuksia, arbitraasistrategioita ja johdannaisia ja pyrkivät siten saavuttamaan merkittävää tuottoa sijoituksille. Hedge-rahastojen toiminta on usein vähemmän säänneltyä kuin muiden sijoitusrahastojen toiminta, joten niillä on mahdollisuus asettaa aggressiivisia sijoitustavoitteita. Hedge-rahastot voivat käyttää monenlaisia sijoitusstrategioita. Ne voivat olla myös rekisteröimättömiä, yksityisesti omistettuja ja hallinnoituja, korkean riskitason varallisuuskokonaisuuksia (ei laissa säänneltyjä sijoitusrahastoja), jotka on suunnattu varakkaille ja kokeneille sijoittajille.

Rahamarkkinarahasto
Rahamarkkinarahasto on turvallinen sijoituskohde, jossa sijoitukset voidaan helposti muuttaa käteiseksi. Riskit ovat vähäiset ja tuotto-odotukset verrattain pienet. Toisin kuin pankkitilin tuottoa, rahamarkkinarahastojen tuottoa ei voi taata, vaikka niihin sisältyvä riski on pienempi.

Rahastojen rahasto
Rahastojen rahasto sijoittaa varoja muihin rahastoihin. Rahastojen rahastoja on erilaisia, ja niiden riskeihin ja tuotto-odotuksiin vaikuttavat sijoituskohteena olevat rahastot. Rahastojen rahastoissa on huomattava, että kokonaispalkkio näissä muodostuu rahastojen rahastosta sekä alla olevien rahastojen palkkioista.

STRUKTUOIDUT TUOTTEET

Strukturoiduilla tuotteilla tarkoitetaan yleensä joukkolaina tai talletusmuotoisia sijoituksia, jotka muodostuvat pääsääntöisesti korkokomponentista ja riskillisestä johdannaiskomponentista tai muusta riskipitoisesta osasta. Strukturoidun tuotteen tuotto on yleensä sidottu valittujen kohde-etuuksien kehitykseen. Kohde-etuuksina voivat olla esim. osakkeet, osakeindeksit, korko, rahastot, valuutat, hyödykkeet, luottoriski tai näiden erilaiset yhdistelmät. Näihin yhdistelmäinstrumentteihin kohdistuu siihen sisältyviä tuotteita koskevat riskit. Niinpä näihin tuotteisiin voi kohdistua suurempi riski kuin yhdistelmän muodostaviin yksittäisiin välineisiin.

Strukturoidut tuotteet voivat olla rakenteeltaan hyvin monimutkaisia kuten myös pääomaturvaamattomia, joten sijoittajan tulee perehtyä sijoituskohteen ominaisuuksiin ja riskeihin huolellisesti ennen sijoituspäätöksen tekemistä. Näihin yhdistelmäinstrumentteihin kohdistuu siihen sisältyviä tuotteita koskevat riskit. Niinpä näihin tuotteisiin voi kohdistua suurempi riski kuin yhdistelmän muodostaviin yksittäisiin välineisiin.

Yleisimpänä strukturoituna tuotteena pidetään indeksilainaa, jossa sijoittajalla on mahdollisuus saada tuottona tietty prosenttimääräinen osuus kohde-etuudeksi valitun viiteindeksin (esim. osakeindeksi) mahdollisesta positiivisesta kehityksestä. Lainan kohde-etuuksien arvo voi laina-aikana kehittyä positiivisesti tai negatiivisesti. Tuottorakenne saattaa joskus sisältää vipuvaikutuksia, joiden vuoksi jo pienillä kohde-etuuksien kehityksen muutoksilla voi olla suuri vaikutus strukturoidun tuotteen arvoon ja tuottoon (vipuvaikutusriski). Tuoton laskentaan vaikuttavat myös koronlaskentaperusteet sekä mahdolliset tuottokertoimet. Koska strukturoituun tuotteeseen yleensä sisältyy korkokomponentti, kuten strukturoidun joukkovelkakirjalainan osalta on aina tilanne, liittyy tuotteeseen korkoriski. Markkinakorkojen lasku nostaa indeksilainan jälkimarkkina-arvoa ja korko-tason nousu puolestaan laskee sitä muiden tekijöiden pysyessä ennallaan.

Indeksilainat on suunniteltu pidettäviksi eräpäivään saakka. Mikäli sijoittaja myy tällaisen sijoituksen ennen eräpäivää, hänellä on markkinakehitykseen (markkinariski) ja jälkimarkkinoiden likviditeettiin liittyvä riski

(likviditeettiriski). Jälkimarkkinahinta voi myyntitilanteessa olla matalampi kuin lainaa merkittäessä, joten riskinä on, että sijoituksesta aiheutuu sijoittajalle pääomatappiota.

Tiettyjä Indeksilainoja voi olla vaikeaa tai mahdotonta myydä tiettyinä aikoina. Liikkeeseenlaskijalla voi olla lainaehtojen mukaan oikeus maksaa laina ennenaikaisesti takaisin, jolloin on myös mahdollista, että takaisinmaksettava määrä on nimellisarvoa matalampi. Sijoittajan tuleekin kiinnittää huomiota mahdollisiin kaupankäyntirajoitteisiin sekä liikkeeseenlaskijan ennenaikaiseen takaisinmaksuoikeuteen ennen sijoituspäätöstä.

Indeksilainaan liittyy aina myös liikkeeseenlaskijasta johtuva luottoriski. Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, ettei liikkeeseenlaskija indeksilainan erääntyessä pysty täyttämään maksuvelvoitteitaan eli maksamaan sijoittajalle lainan nimellispääomaa tai/ja tuottoa. Luottokelpoisuusluokitus on yksi tapa arvioida luottoriskiä, mutta on syytä muistaa, että luottokelpoisuusluokitus saattaa muuttua tai se saatetaan poistaa milloin tahansa.

Jos indeksilaina lasketaan liikkeeseen muussa valuutassa kuin euroissa, liittyy lainaan tältä osin myös valuuttariski. Myös kohde-etuudet voivat sisältää valuuttariskiä. Valtion talletussuoja ei koske indeksilainoja.

OSAKKEET JA OSAKKEISIIN VERRATTAVAT RAHOITUSVÄLINEET

OSAKKEISTA YLEENSÄ

Osakkeet ja osakeyhtiöt
Osakeyhtiön osakkeet antavat omistajalle oikeuden osuuteen yhtiön osakepääomasta. Jos yhtiö tuottaa voittoa, yhtiö jakaa yleensä osakkeille osinkoa. Osakkeet antavat myös äänioikeuden yhtiökokouksessa, joka on yhtiön ylin päätöselin. Mitä enemmän osakkeita omistajalla on, sitä suurempi on osakkaan osuus pääomasta, osingosta ja äänistä. Äänioikeus voi vaihdella myös sen mukaan mihin sarjaan osakkeet kuuluvat. Osakeyhtiöitä on kahta erilaista tyyppiä, julkinen ja yksityinen. Vain julkisten yhtiöiden osakkeilla voidaan käydä kauppaa markkinapaikalla.

Osakekurssi
Osakkeen kurssiin (hintaan) vaikuttavat ennen kaikkea osakkeen tarjonta ja kysyntä. Tarjontaa ja kysyntää puolestaan ohjaavat ainakin pitkällä aikavälillä yhtiön tulevaisuudennäkymät. Osakkeen arvo nousee tai laskee lähinnä sen mukaan, miten sijoittajat osaketta analysoivat ja miten ne arvioivat yhtiön mahdollisuuden tuleviin voittoihin. Suhdanne-, tekniikka-, lainsäädäntö-, kilpailu- ja muun ympäristön tuleva kehitys määrää millainen kysyntä yhtiön tuotteilla tai palveluilla tulevaisuudessa on, joten sillä on tärkeä merkitys yhtiön osakkeiden kurssikehityksen kannalta.

Ajankohtaisella korkotilanteella on myös suuri merkitys hintaan. Jos markkinakorot nousevat, samaan aikaan liikkeelle laskettavat (uudelleen liikkeeseen laskettavat) korkoa tuottavat rahoitusvälineet antavat pääsääntöisesti paremman tuoton. Usein tällöin laskevat sekä kaupankäynnin kohteena olevien osakkeiden kurssit samoin kuin jo liikkeessä olevien korkoa tuottavien rahoitusvälineiden kurssit. Syynä tähän on se, että uudestaan liikkeeseen laskettujen, korkoa tuottavien välineiden suurempi tuotto on suhteellisesti parempi kuin osaketuotto ja juoksevien korkoa tuottavien rahoitusvälineiden tuotto. Yhtiön osakkeiden kurssiin vaikuttaa negatiivisesti yhtiön velkojen korkojen kasvu kun markkinakorot nousevat, mikä pienentää yhtiön voittomahdollisuuksia.

Myös muut yhtiöön suoraan liittyvät olosuhteet muun muassa muutokset yhtiön johdossa ja organisaatiossa, tuotantohäiriöt jne. voivat vaikuttaa voimakkaasti yhtiön tulevaan kykyyn tehdä voittoa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Osakeyhtiö voidaan pahimmassa tapauksessa asettaa konkurssiin. Osakepääoma eli osakkaiden sijoittama pääoma on se pääoma, jota ensimmäiseksi käytetään yhtiön velkojen maksuun. Tämä johtaa usein siihen, että yhtiön osakkeista tulee arvottomia. Myös tiettyjen suurempien ulkomaisten säänneltyjen markkinoiden tai kaupankäyntipaikkojen kurssit vaikuttavat Suomen kursseihin, muun muassa sen vuoksi, että muutamia suomalaisia osakeyhtiöitä noteerataan myös ulkomaisilla markkinapaikoilla ja markkinapaikkojen välillä tapahtuu hinnantasoitusta (arbitraasia). Saman toimialan yhtiöiden osakkeiden kurssiin vaikuttavat usein kyseisen toimialan muiden yhtiöiden kurssimuutokset. Tällaista vaikutusta voi esiintyä myös eri maissa toimivien yhtiöiden välillä.

Markkinoiden toimijoilla on erilaisia tarpeita käteisvarojen sijoittamiseen tai käteisvarojen käyttöön saamiseen. Lisäksi ne ovat usein eri mieltä siitä miten kurssien tulisi kehittyä. Nämä olosuhteet samoin kuin se, miten yhtiö arvotetaan, vaikuttavat siihen, että on sekä ostajia että myyjiä. Jos sijoittajat sitä vastoin ovat

yhtä mieltä kurssikehityksestä, he haluavat joko ostaa jolloin syntyy monen ostajan ostopaine, tai sitten he haluavat myydä, jolloin syntyy monen myyjän myyntipaine. Ostopaineen vallitessa kurssi nousee, kun sitä vastoin myyntipaineen vallitessa kurssi laskee.

Kaupankäyntivolyymi eli se, kuinka paljon tiettyä osaketta ostetaan ja myydään, vaikuttaa myös osakekurssiin. Suuri volyymi pienentää eroa niiden kurssien välillä, jonka toisaalta ostajat ovat valmiita maksamaan (ostokurssi) ja sen kurssin, jota myyjät pyytävät (myyntikurssi) välillä. Jos osakkeen kaupankäyntivolyymi on suuri, ja suuria osakemääriä voidaan myydä ja ostaa ilman, että ne vaikuttavat voimakkaasti kurssiin, osakkeen likviditeetti on hyvä, ja sitä on pääsääntöisesti helppo ostaa ja samoin myydä. Yhtiöillä, jotka ovat säänneltyjen markkinoiden listoilla, on yleisesti hyvä likviditeetti. Eri osakkeiden kurssit voivat päivän tai pidempien ajanjaksojen aikana vaihdella (volatiliteetti), millä tarkoitetaan kurssinousuja ja -laskuja sekä kurssimuutosten suuruutta.

Ne korkeimmat/matalimmat/viimeiset kurssit, joilla osakkeilla on käyty kauppaa päivän aikana (maksukurssit) sekä viimeisimmät noteeratut osto-/myyntikurssit ja lisäksi tieto kaupankäynnin volyymistä euroissa julkaistaan muun muassa useimmissa suuremmissa sanomalehdissä, teksti-TV:ssä ja eri Internetsivuilla, joita markkinapaikat, sijoituspalveluyritykset ja viestintäyritykset laativat. Näiden kurssitietojen ajankohtaisuus voi vaihdella niiden julkaisutavasta riippuen.

Erilaiset osakesarjat
Osakkeista on olemassa erilaisia sarjoja, tavallisimmin A- ja B-osakkeet. Yleensä osakkeen sarja viittaa osakkeen äänioikeuteen. A-osakkeilla on yleensä yksi ääni, kun sitä vastoin B-osakkeilla on rajoitettu äänioikeus. Äänioikeuden erot johtuvat siitä, että kun omistajuus laajenee, alkuperäisten perustajien tai omistajien vaikutusta yhtiössä saatetaan vaalia antamalla heille vahvempi äänioikeus. Uudet liikkeeseen lasketut osakkeet tuottavat siten pienemmän äänioikeuden kuin alkuperäinen A-sarja ja saavat tunnuksen B, C tai D, jne.

Nimellisarvo, osakkeen jakaminen ja osakkeiden yhdistäminen
Osakkeen nimellisarvo on se osuus, jota kukin osake edustaa yhtiön osakepääomasta. Osakkeen nimellisarvo saadaan jakamalla osakepääoma osakkeiden kokonaismäärällä. Joskus yhtiöt haluavat muuttaa nimellisarvoa kuten esimerkiksi silloin, jos osakkeen kurssi eli sen markkinahinta on noussut voimakkaasti.

Kun kukin osake jaetaan kahteen tai useampaan osakkeeseen osakkeiden jaon eli splitin kautta nimellisarvo pienenee ja samalla osakkeiden kurssi laskee. Osakkaan pääoma säilyy kuitenkin splitin jälkeen muuttumattomana mutta se on jakautuneena useampaan osakkeeseen, joilla on pienempi nimellisarvo ja matalampi kurssi osaketta kohden.

Osakkeita voidaan myös yhdistää (käänteinen split), jos kurssi on laskenut voimakkaasti. Silloin kaksi tai useampi osaketta yhdistetään yhdeksi osakkeeksi. Osakkaalla on kuitenkin yhdistämisen jälkeen jäljellä sama pääoma, mutta nyt jakautuneena harvempiin osakkeisiin, joilla on korkeampi nimellisarvo ja korkeampi kurssi osaketta kohden.

Listautuminen, yksityistäminen ja osto
Listautuminen tarkoittaa sitä, että tietyn yhtiön osakkeet tuodaan osakemarkkinoille eli otetaan kaupankäynnin kohteeksi säännellyillä markkinoilla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä (MTF). Yleisölle tarjotaan silloin mahdollisuus merkitä (ostaa) yhtiön osakkeita. Useimmiten kyse on jo olemassa olevasta yhtiöstä, jonka osakkeita ei aiemmin ole ollut myynnissä säännellyillä markkinoilla tai muulla markkinapaikalla ja jonka omistajat ovat päättäneet laajentaa omistajuutta ja helpottaa kaupankäyntiä yhtiön osakkeilla. Valtion omistaman yhtiön vientiä markkinoille kutsutaan yksityistämiseksi.
Osto tapahtuu yleensä niin, että yksi tai useampi sijoittaja tarjoaa tietyn yhtiön osakkaille mahdollisuuden tietyin ehdoin myydä osakkeitaan. Jos ostaja saa 90 % tai enemmän ostetun yhtiön osakkeista, ostaja voi pyytää jäljellä olevien osakkeiden pakkolunastusta niiltä osakkailta, jotka eivät ole hyväksyneet ostotarjousta. Näiden osakkaiden on tällöin pakko myydä osakkeensa ostajalle välimiesmenettelyssä vahvistettua korvausta vastaan.

Osakeanti eli liikkeeseen laskeminen
Jos osakeyhtiö haluaa laajentaa toimintaansa, se tarvitsee usein lisää osakepääomaa. Sitä yhtiö hankkii esimerkiksi laskemalla liikkeeseen lisää osakkeita uusmerkinnän kautta. Usein vanhoille omistajille myönnetään merkintäoikeuksia, jotka oikeuttavat heidät merkitsemään osakkeita uusmerkinnässä. Se

osakemäärä, jonka niillä saa merkitä, päätetään yleensä suhteessa omistajan aikaisemmin omistamaan osakemäärään.

Uudelleen liikkeeseen lasketuista osakkeista merkitsijän tulee maksaa tietty hinta (uusmerkintäkurssi), joka useimmiten on alhaisempi kuin markkinakurssi. Heti sen jälkeen kun merkintäoikeudet, joilla tavallisesti on tietty markkina-arvo, irtoavat osakkeista, osakkeiden kurssi yleensä laskee ja samalla osakkeita merkinneiden osakkaiden osakemäärä nousee. Ne osakkaat, jotka eivät merkitse uusia osakkeita, voivat tavallisesti muutaman viikon kestävän merkintäajan aikana myydä merkintäoikeutensa sillä markkinapaikalla, jolla osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena. Merkintäajan jälkeen merkintäoikeudet raukeavat ja muuttuvat käyttökelvottomiksi ja arvottomiksi.

Osakeyhtiöt voivat toteuttaa myös niin kutsutun suunnatun osakeannin, joka toteutetaan samoin kuin osakeanti, mutta on suunnattu ainoastaan tietylle sijoittajajoukolle. Osakeyhtiöt voivat myös niin kutsutulla apporttiannilla laskea liikkeeseen uusia osakkeita hankkiakseen toisia yhtiöitä, liiketoimintoja tai varoja muussa muodossa kuin rahana.

Jos tietyn osakeyhtiön varojen tai rahastojen arvo on noussut suuresti, yhtiö voi siirtää osan arvosta osakepääomaansa niin kutsutulla rahastoannilla. Rahastoannissa otetaan huomioon kunkin osakkaan omistamien osakkeiden lukumäärä. Rahastoannin kautta tulevien uusien osakkeiden määrä riippuu siitä, kuinka monta osaketta osakkaalla aikaisemmin oli. Rahastoannissa osakas saa lisää osakkeita, mutta osakkaan osuus yhtiön kasvaneesta osakepääomasta ei muutu. Rahastoannissa osakkeiden kurssi laskee, mutta kun osakemäärä kasvaa, osakkaan sijoittaman pääoman markkina-arvo pysyy ennallaan. Toinen tapa toteuttaa rahastoanti on se, että yhtiö korottaa osakkeiden nimellisarvoa. Korotuksen jälkeen osakkaan osakemäärä ja sijoitetun pääoman markkina-arvo säilyvät ennallaan.

OSAKKEISIIN VERRATTAVISTA RAHOITUSVÄLINEISTÄ

Osakkeisiin verrattavia rahoitusvälineitä ovat osakeindeksiobligaatiot, talletustodistukset, vaihtovelkakirjat, osake- ja osakeindeksioptiot, osake- ja osakeindeksitermiinit, warrantit ja sertifikaatit.

Indeksiobligaatiot/Osakeindeksiobligaatiot
Indeksiobligaatiot/osakeindeksiobligaatiot ovat obligaatioita, joissa tuotto koron sijaan riippuu esimerkiksi osakeindeksistä. Mikäli indeksikehitys on myönteinen, tuotto seuraa tätä kehitystä. Mikäli indeksikehitys on negatiivinen, tuottoa ei välttämättä tule lainkaan. Obligaatiosta maksetaan kuitenkin aina takaisin nimellisarvo lunastuspäivänä ja sillä on siten rajoitettu tappioriski verrattuna esimerkiksi osakkeisiin ja rahasto-osuuksiin. Osakeindeksiobligaatioon sijoittamisen riski voidaan, mahdollisen siitä maksetun ylikurssin lisäksi, määritellä vaihtoehtoisena korkotuottona, eli korkona, jonka sijoittaja olisi saanut sijoitetusta summasta toisesta sijoituksesta. Indeksiobligaatioilla voi olla eri nimityksiä, kuten osakeindeksiobligaatio, SPAX, osakeobligaatio, luottokoriobligaatio, korkokoriobligaatio, valuuttakoriobligaatio jne. riippuen siitä, mikä obligaation tuoton määrittelevä kohde-etuus on.

Indeksiobligaatioita sanotaan usein myös pääomaturvatuiksi tai pääomasuojatuiksi tuotteiksi. Näiden käsitteiden tarkoituksena on kuvata, kuten yllä mainittiin, että siitä huolimatta, antaako tuote tuottoa vai ei, maksetaan siitä takaisin nimellisarvo, eli yleensä sama summa kuin sijoitussumma vähennettynä mahdollisesti maksetulla ylikurssilla.

Sijoitustodistukset
Sijoitustodistukset ovat yleensä pankkien liikkeeseen laskemia jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita, jotka edustavat jonkin yhtiön tiettyä osakemäärää. Sijoitustodistuksen voivat helpottaa sijoittamista yhtiöihin, koska hintatiedot ovat laajalti saatavilla, transaktiokustannukset ovat ja todistuksen liikkeeseen laskevaan pankkiin. Sijoitustodistuksiin, joiden kohde-etuutena ovat ulkomailla (erityisesti kehittyvillä markkinoilla) liikkeeseen lasketut osakkeet, kohdistuu myös kyseiden maiden arvopaperimarkkinoihin liittyviä riskejä. Ulkomaisiin sijoitustodistuksiin liittyy lisäksi valuuttariski.

Vaihtovelkakirjat
Vaihtovelkakirjat ovat korkoa tuottavia arvopapereita (korollinen tai koroton laina vaihtovelkakirjan myöntäjälle/liikkeeseenlaskijalle), jotka tietyn ajanjakson sisällä voidaan kokonaan tai osittain vaihtaa osakkeisiin ennalta määrätyn vaihtosuhteen mukaisesti. Vaihtovelkakirjojen kurssi ilmaistaan prosentteina vaihtovelkakirjan nimellisarvosta.

Käänteiset vaihtovelkakirjat
Käänteiset vaihtovelkakirjat ovat korko- ja osakesijoituksen välimuoto. Käänteinen vaihtovelkakirja on sidottu yhteen tai useampaan kohde-etuutena olevaan osakkeeseen tai indeksiin. Tämä sijoitus antaa korkoa, eli kiinteän, taatun tuoton. Jos kohde-etuutena olevat osakkeet tai indeksit kehittyvät positiivisesti, maksetaan sijoittajalle takaisin sijoitettu summa sekä kiinteä tuotto. Mikäli kohde-etuutena olevien osakkeiden tai indeksien kehitys sitä vastoin on negatiivinen, on olemassa riski, että haltija saa sijoitetun summan sijaan yhden tai useamman osakkeen, joka sisältyy käänteiseen vaihtovelkakirjaan, tai vastaavan käteismaksun.

Osakeoptiot ja osakeindeksioptiot
Osakeoptioita on erilaisia. Hankitut osto-optiot (eng. call options) antavat haltijalle oikeuden tietyn ajanjakson aikana ostaa jo liikkeeseen laskettuja osakkeita etukäteen määrättyyn hintaan. Myyntioptiot (eng. put options) antavat vastaavasti haltijalle oikeuden tietyn ajanjakson aikana myydä osakkeita etukäteen määrättyyn hintaan. Jokaista ostettua optiota vastaa yksi asetettu optio. Option hankkijan riski on, että optio menettää arvoaan tai on arvoton sulkemispäivänä.. Optioiden kurssi seuraa yleensä vastaavien optioiden kohde-etuutena olevien osakkeiden tai indeksien kurssia, mutta niiden kurssivaihtelut voivat olla suurempia.

Eniten osakeoptioilla käydään kauppaa säännellyillä markkinoilla. Siellä käydään kauppaa myös osakeindeksioptioilla. Nämä osakeindeksioptiot antavat tuottoa tai tappiota suoraan käteisenä (käteissuoritus) niiden kohde-etuutena olevan indeksin kehityksen perusteella.

Osaketermiinit tai osakeindeksitermiinit
Termiini tarkoittaa, että osapuolet sopivat kumpaakin osapuolta sitovan sopimuksen keskenään termiinin kohde-etuuden ostamisesta tai myymisestä etukäteen sovittua hintaa vastaan siten, että sopimus toimitetaan tai pannaan muulla tavoin täytäntöön esimerkiksi käteisselvityksen muodossa annettuna ajankohtana (sulkemispäivä). Preemiota ei makseta, koska osapuolilla on sopimuksen mukaan yhtäläiset velvollisuudet.

Warrantit
Kaupankäynnin kohteena voivat olla myös jotkut osto- ja myyntioptiot, joilla on pidempi voimassaoloaika. Suomessa näitä kutsutaan yleensä warranteiksi. Warrantteja voidaan hyödyntää niiden kohde-etuutena olevien osakkeiden ostamiseksi tai myymiseksi tai muissa tapauksissa käteisvarojen hankkimiseksi, jos niiden kohde-etuutena olevan osakkeen kurssi kehittyy oikealla tavalla suhteessa warrantin lunastushintaan. Merkintäoptioita (eng. subscription warrant) osakkeisiin voidaan tietyn ajanjakson aikana käyttää vastaavien vastikään liikkeeseen laskettujen osakkeiden merkitsemiseen.

Warranttien kaupankäynnissä keskeisessä osassa on warrantin liikkeeseenlaskijan antama markkinatakaus. Markkinatakauksessa liikkeeseenlaskija voi sitoutua antamaan warrantille osto- ja myyntinoteerauksen. Markkinatakauksen ehdot on kuvattu warranttia koskevassa esitteessä ja takauksen ehdot voivat vaihdella huomattavasti riippuen liikkeeseenlaskijasta ja warrantista, joten sijoittajan on syytä perehtyä niihin erittäin huolellisesti.

Warrantteihin liittyy korkea riski. Warranttiin sijoittavan on varauduttava siihen, että Warrantti voi eräpäivänään olla arvoton. Tällaisessa tapauksessa sijoittaja menettää sijoituksensa koko arvon sekä mahdolliset välityspalkkiot ja muut transaktiokustannukset. Ostowarrantti erääntyy arvottomana, jos kohde-etuuden arvo on eräpäivänä warrantin toteutushintaa alhaisempi. Myyntiwarrantti puolestaan erääntyy arvottomana, jos kohde-etuuden arvo on eräpäivänä warrantin toteutushintaa korkeampi. Tyypillisimpiä warrantteihin liittyviä riskejä ovat markkinariski, vipuvaikutusriski, luottoriski ja valuuttariski.

Sertifikaatit
Sertifikaatti on arvopaperistettu johdannainen, jonka tuottoprofiili vaihtelee tuotteittain. Sertifikaatteja on kahta tyyppiä, listatut ja ei-listatut sertifikaatit. Listatuilla sertifikaateilla käydään kauppaa pörssissä, niille on olemassa likvidi jälkimarkkina, ja ne ovat juoksuajaltaan yleensä muutaman kuukauden mittaisia. Ei-listatuille sertifikaateille on olemassa rajattu pörssin ulkopuolinen jälkimarkkina, tai ei ollenkaan jälkimarkkinaa, ja niiden juoksuaika voi olla useita vuosia. Ei-listatut sertifikaatit ovat tyypillisesti tiettyyn markkinanäkemykseen räätälöityjä sijoituksia.

Sertifikaateille on tunnusomaista hyvin korkea riskitaso ja vipuvaikutus. Merkintähintaa eli sijoitettua pääomaa ei palauteta missään olosuhteissa. Mahdollinen tuotto maksetaan sertifikaattiehtojen mukaisesti eräpäivänä ja tuotto on usein moninkertainen suhteessa sijoitettuun pääomaan sertifikaatin kohde-etuuden arvon noustessa. Tyypillisimpiä sertifikaatteihin liittyviä riskejä ovat markkinariski, vipuvaikutusriski,

luottoriski, likviditeettiriski, ennenaikainen takaisinmaksuriski (takaisinmaksu-hinta voi olla merkintähinta pienempi) ja mahdollisesti valuuttariski.

KORKOSIDONNAISET RAHOITUSVÄLINEET

Korkosidonnaiset rahoitusvälineet oikeuttavat saamisoikeuteen lainan antajaa (liikkeeseenlaskija) kohtaan. Tuottoa tulee yleensä koron muodossa. Korkoa tuottavia rahoitusvälineitä on erilaisia riippuen liikkeeseen lasketun välineen liikkeeseenlaskijasta, liikkeeseenlaskijan lainalle asettamasta vakuudesta, voimassaoloajasta takaisinmaksupäivään asti ja koronmaksun muodosta. Korko (kuponkikorko) maksetaan tavallisesti vuosittain.

Toinen muoto maksaa korkoa on myydä rahoitusvälineitä alennuksella (diskonttopaperi). Myynnin yhteydessä välineen hinta lasketaan diskonttaamalla lainasumma nykyarvoon laskettu korko mukaan lukien. Nykyarvo tai kurssi on pienempi kuin se määrä, joka saadaan takaisinmaksun yhteydessä (nimellisarvo). Pankkien sijoitustodistukset ja valtion velkasitoumukset ovat esimerkkejä diskonttopapereista, kuten myös obligaatiot, joilla on nk. nollakuponkirakenne.

Joukkovelkakirja on asiakirja, joka lasketaan liikkeeseen joukkovelkalainakirjan yhteydessä. Lainanottaja eli joukkovelkakirjan liikkeeseenlaskija myy joukkovelkakirjan lainanantajalle käteissuoritusta vastaan. Joukkovelkakirja on siis liikkeeseenlaskijan velkasitoumus. Liikkeeseenlaskija sitoutuu maksamaan velan joukkovelkakirjan haltijalle määritettyinä ajankohtina. Tyypillinen joukkovelkakirjalaina velvoittaa liikkeeseenlaskijan maksaman kuponkikorkoa lainanantajalle. Joukkovelkakirjalainan erääntyessä lainanottaja eli liikkeeseenlaskija maksaa joukkovelkakirjan nimellishinnan lainanantajalle. Joukkovelkakirjalainoja on monenlaisia. Useimmat ovat kuponkilainoja, mutta myös nollakuponkilainat ovat yleisiä. Nollakuponkilainoille ei makseta korkoa, vaan lainanantajalle maksetaan nimellishinta lainan eräännyttyä. Koska kuponkikorkoa ei suoriteta ennen laina-ajan päättymistä, nollakuponkilainoja myydään yleensä huomattavasti alle nimellisarvon riskin kompensoimiseksi. Joukkovelkakirjalainoja laskevat liikkeeseen valtiot, julkisyhtiöt ja yritykset. Joukkovelkakirjalainoihin kohdistuu siis markkinakorkoriski. Joukkovelkakirjan arvo vaihtelee päivittäin käänteisesti korkoihin nähden. Joukkovelkakirjalainoihin vaikuttavat myös luotto-, markkina-, likviditeetti- ja valuuttariskit, kansainvälisiin sijoituksiin liittyvät riskit, vipuvaikutusriski sekä salkunhoitoriski. Joukkovelkakirjalainan laatu perustuu ensisijaisesti liikkeeseenlaskijan kykyyn maksaa erääntynyt pääoma eräpäivänä sijoittajille. Joukkovelkakirjalainojen arvon vaihtelu riippuu myös joukkovelkakirjalainan juoksuajasta. Maturiteetiltaan lyhyiden joukkovelkakirjalainojen arvo on yleensä vakaa.

Korkoa tuottavissa rahoitusvälineissä riski liittyy voimassaoloaikana mahdollisesti tapahtuvaan kurssimuutokseen (kurssiriski) markkinakorkojen muuttuessa. Toinen riskitekijä on, että liikkeeseenlaskija ei ehkä pysty maksamaan takaisin lainaa (luottoriski). Lainat, joiden takaisinmaksulle on asetettu täysi vakuus, sisältävät siten pienemmän riskin kuin vakuudettomat lainat. Yleisesti voidaan kuitenkin sanoa, että korkoa tuottavien välineiden tappioriski on pienempi kuin osakkeiden. Korkean luottoluokituksen omaavan liikkeeseenlaskijan liikkeeseen laskema korkoa tuottava rahoitusväline voi siten olla hyvä vaihtoehto sijoittajalle, joka haluaa minimoida riskin, että säästöpääoma menettää arvoaan, ja se voi olla suositeltavampi lyhyen aikavälin säästämisessä. Myös pitkän aikavälin säästämisessä, jossa pääomaa ei haluta vaarantaa, esimerkiksi eläkkeen kartuttamistarkoituksessa, ovat korkoa tuottavat sijoitukset erittäin tavallisia. Korkoa tuottavan sijoituksen haittapuoli on, että sen arvonnousu on yleisesti ottaen matala.

Valtion ja kuntien liikkeeseen laskemien lainojen katsotaan olevan pieniriskisiä mitä tulee takaisinmaksuun, mikä näin ollen pitää paikkansa myös valtion- ja kuntaobligaatioiden osalta. Muut liikkeeseenlaskijat kuin valtio ja kunnat voivat joskus obligaatioita liikkeeseen laskettaessa asettaa vakuuden joko muiden rahoitusvälineiden tai omaisuuden muodossa (irtain- tai reaalivakuus).

On olemassa myös muita korkoa tuottavia rahoitusvälineitä, joihin sisältyy obligaatioita korkeampi riski, mikäli liikkeeseenlaskijalle tulee vaikeuksia lainan takaisinmaksun kanssa. Näitä ovat esimerkiksi debentuurit.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Johdannainen on rahoitusväline, sopimus tulevasta kaupankäynnistä rahasummalla, hyödykkeellä tai muulla arvolla kohde-etuutena olevan arvopaperin tai hyödykkeen mukaisesti, ellei kaupankäynnin kohteena ole itse

kyseinen arvopaperi tai hyödyke. Johdannaissopimuksilla, joita ovat optiot, futuurit, termiinit ym., voi olla erilaisia kohde-etuuksia. Näitä ovat esimerkiksi osakkeet, obligaatiot, raaka-aineet ja valuutat.

Johdannaissopimuksiin liittyy paljon riskejä, joten niitä ei välttämättä suositella kokemattomille sijoittajille tai sijoittajille, joilla on käytettävissään rajoitetusti pääomaa. Johdannaismarkkinat ovat ajoittain epälikvidit mittavien transaktioiden takia sekä siksi, että monia johdannaissopimuksia ei noteerata pörssissä, vaan niillä käydään kauppaa yksityisesti. Tällöin position likvidointi tai transaktion toteuttaminen hyvään hintaan ei onnistu. Pörssissä kaupattaviin johdannaisiin kohdistuvat samat riskit kuin pörssikauppaan yleensä, ja useimmiten niihin liittyy vakuusvaatimus. Johdannaisiin liittyy myös johdannaissopimuskohtaisia ehtoja koskevat riskit riippumatta siitä on kyse, vakioidut tai vakioimattomat (OTC) johdannaiset. Riskinä on myös se, että tappioita tuottavasta sopimuksesta (OTC-sopimus) voi olla vaikea päästä eroon, koska vastapuolella ei välttämättä ole velvollisuutta sulkea tai likvidoida positiotaan. Pörssin ulkopuolella johdannaissopimusten ehdoista neuvotellaan tapauskohtaisesti. Tällaisten johdannaistransaktioiden ehtoja ei ole vakioitu, eikä näille vakioimattomille johdannaisille ole keskitettyä hinnoittelulähdettä.

Johdannaissopimusten arvoa voi olla vaikea määrittää. Eri rahoituslaitokset, hinnoittelumallit ja taloudelliset olettamukset voivat tuottaa erilaiset arvot samalle johdannaissopimukselle. Johdannaissopimusten arvoon vaikuttavat mm. vaikuttavat jäljellä oleva maturiteetti, markkinakurssi, hintavaihtelu ja korkoaste, joten sen hinta voi vaihdella ajan mittaan. Johdannaisia käytetään yleisimmin muiden sijoitusten suojaamiseen, taloudellisilta riskeiltä suojautumiseen sekä spekulaatiotarkoituksiin. Sijoittajien tulee harkita tarkoin jokaista johdannaissijoitusta. Johdannaissopimuksen ehdot ja siihen liittyvät vastuut on syytä selvittää etukäteen. Johdannaisiin liittyy erityisesti markkinariski, luottoriski ja kohde-etuuteen liittyvät toimialakohtaiset riskit, koskettavat kaikkia johdannaisia. Tässä tiedotteessa ei ole kuvattu tyhjentävästi johdannaisiin liittyviä riskejä. Asiakkaan on tarvittaessa oltava yhteydessä riippumattomaan asiantuntijaan johdannaissopimusten riskien arvioimiseksi.

OSAKELAINAUS

Osakelainaus tarkoittaa arvopaperin eli osakkeiden siirtämistä eli lainaamista kolmannelle osapuolelle määrätyksi ajaksi. Määräajan lopuksi osakkeet lainaan ottanut osapuoli palauttaa saman liikkeeseenlaskijan osakkeet ja samantyyppiset osakkeet takaisin lainanantajalle. Lainanottajan sitoumus vastaavanlaisten arvopaperien siirrosta turvataan vakuudella (joka siirretään yleensä omistusoikeuden siirtona markkinoiden vakiosopimusten mukaisesti). Kyseessä on kehittynyt kaupankäyntistrategia, johon sisältyy monia erityisriskejä ja sudenkuoppia. Osakelainaukseen liittyy
luottoriski.

LYHYEKSI MYYNTI

Lyhyeksi myynti merkitsee, että rahoitusvälineen lainaaja, joka on samanaikaisesti myös sitoutunut myöhempänä ajankohtana palauttamaan samanlaisen rahoitusvälineen lainanantajalle, myy lainatut rahoitusvälineet. Myymällä rahoitusvälineet tiettynä myöhempänä ajankohtana, lainanottaja laskee, että saa hankittua rahoitusvälineet markkinoilta edullisemmin kuin hintaan, jolla hän myi ne. Jos hinta onkin noussut, lainaaja häviää, ja tappio voi voimakkaan hintojen nousun seurauksena olla hyvinkin suuri.